

2.10.2019

Pirjo Karttunen

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖN ASETUS ILMATIETEEN LAITOKSEN MAKSULLISISTA SUORITTEISTA

PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Ilmatieteen laitoksen maksullisista suoritteista annetun liikenne- ja viestintäministeriön asetuksen (935/2017) voimassaolo päättyy 31.12.2019. Asetus on annettava uudelleen sen voimassaolon päättymisen vuoksi.

Asetus säilyisi nykyistä vastaavana muutoin paitsi asetuksen 1 §:n 2 momenttiin tehtäisiin täsmennyksiä.

Asetuksen olisi tarkoitus tulla voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020 ja se olisi voimassa 31 päivään joulukuuta 2021.

Toimivaltapykälät:

Valtion maksuperustelaki (150/1992) 8 §.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettu laki (621/1999) 34 §

PERUSTELUT

1. Nykytilan arviointi

Ilmatieteen laitoksen maksuista säädetään 14.12.2017 annetulla liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella (935/2017), joka on voimassa 31.12.2019 saakka.

2. Esityksen valmistelu

Asetusluonnos on valmisteltu virkatyönä liikenne- ja viestintäministeriössä yhteistyössä Ilmatieteen laitoksen kanssa.

Asetusluonnos on ollut lausuntokierroksella xx.11. – xx.11.2019.

3. Esityksen vaikutukset

Ilmatieteen laitoksen maksullisen toiminnan, sisältäen liiketaloudellisen toiminnan, julkisoikeudellisen toiminnan ja siviili-ilmailun, osuus kokonaiskustannuksista vuonna 2018 oli 18 %. Maksullisen toiminnan tuotot ko. vuonna oli 14,1 milj. euroa. Vuonna 2019 maksullisen toiminnan tuotot on arvioitu olevan 10,3 milj. euroa ja kustannusvastaavuuden 102 %. Vuosina 2020 – 2021 tuottojen ja kustannusvastaavuuden ennakoidaan pysyvän samalla tasolla.

Esityksen mukaisten julkisoikeudellisten suoritteiden tuotot arvioidaan olevan 1,35 milj. euroa vuonna 2019, jolloin kustannusvastaavuus olisi 100 %. Vuosina 2020 – 2021 tuottojen arvioidaan olevan 1,48 milj. euroa kustannusvastaavuuden pysyessä 100 %:ssa.

ASETUSTEN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 § Soveltamisala

Pykälän ensimmäinen momentti määrittelee asetuksen soveltamisalan. Asetuksessa säädetään Ilmatieteen laitoksen suoritteiden maksullisuudesta ja niiden maksuperusteista, julkisoikeudellisista suoritteista perittävistä maksuista, liiketaloudellisiin perustein hinnoiteltavista suoritteista sekä muista Ilmatieteen laitoksen maksullisista suoritteista perittävistä maksuista.

Pykälän toisessa momentissa on poikkeus säädettävän asetuksen soveltamisalasta sekä viittaussäännös lennonvarmistuspalvelujen yhteisestä maksujärjestelmästä annettuihin komission asetuksiin (EY) 1794/2006 ja (EU) 2019/317. Komission asetuksen mukaisesti pakollisiksi määrättyihin tai suositeltaviin ilmailun havainto- ja sääpalveluihin sovelletaan komission asetusta ja siihen myöhemmin tehtyjä muutoksia sellaisenaan yhteisön lainsäädännön ensisijaisuusperiaatteen mukaisesti. Koska näihin tuottoihin ei sovelleta valtion maksuperustelakia, ne on merkitty erillisenä rivinä liitteenä olevaan kustannusvastaavuuslaskelmaan.

Siviili-ilmailun avaruussääpalveluiden osalta noudatetaan kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön päätöstä C-DEC 215/7 (13.11.2018). Päätöksen mukaan Suomi koordinoi yhtä globaalia keskusta. Päätöksessä todetaan, että palvelut ovat käyttäjille veloittamattomia ensimmäiset kolme vuotta.

2 § Julkisoikeudelliset suoritteet

Ilmatieteen laitos perii valtion maksuperustelain (150/1992) 6 §:n nojalla omakustannusarvon mukaisen maksun seuraavista suoriteryhmistä:

- 1) Ilmatieteen laitos tuottaa erityispalveluja maanpuolustusvalmiuden ylläpitämiseksi. Näistä merkittävimpiä ovat ilmavoimien, maavoimien ja merivoimien tilaukseen perustuvat palvelut (Valtion maksuperustelaki (150/1992) 3 § 1 mom. 2-kohta). Lisäksi Ilmatieteen laitos on neuvotellut erityispalvelujen tuottamisesta muille maanpuolustukseen liittyville toimijoille.
- 2) Ilmatieteen laitos tuottaa kansainvälisen siviili-ilmailun yleissopimukseen (SopS 11/1949) perustuvat pakollisiksi määrätty tai suositeltavat ilmailun sääpalvelut, jos kyse ei ole 1 §:n 2 momentissa tarkoitettusta palvelusta. Palveluiden hinnoittelua ja laskutusta ohjaavana uutena säädöksenä on huomioitu komission asetus (EY) N:o 1794/2006 ja siihen myöhemmin tehdyt muutokset.
- 3) Ilmatieteen laitos tuottaa erityispalveluja tie-, meri- ja raideliikenteen turvallisuuden ja toimivuuden edistämiseksi etenkin liikennesektorin häiriötilanteissa. Nämä palvelut koostuvat Väyläviraston tilaukseen perustuvista palveluista (Valtion maksuperustelaki (150/1992) 3 § 1 mom. 2-kohta). Näissä tilanteissa on olemassa viranomaissopimus asian hoitamisesta sekä viranomaisasiakkaan tarpeiden huomioonottamisesta. Kyseessä ei siis ole yksittäinen tilaus vaan sopimus lakisääteisen palvelun hoitamisen menettelytavoista ja sisällöstä (Laki Ilmatieteen laitoksesta (212/2018)). Tällaista toimintaa ei voida hinnoitella liiketaloudellisiin perustein, vaan se on julkisoikeudellisena suoritteena hinnoiteltava omakustannusperusteisesti (Valtion maksuperustelaki (150/1992) 3 § 1 mom. 2-kohta).
- 4) Pelastustoimintaa ja ilmansuojeluviranomaisia varten annettavat lausunnot koskevat tapauksia, joissa ao. viranomaiset tilaavat jälkikäteen erilaisia säätilanne- ja ilmanlaatuselvityksiä. Kyseessä on julkisoikeudellinen suorite, koska Ilmatieteen laitos toimii pelastusasioissa ja ilmansuojeluasioissa a) ennakolta suunnitteluasioissa ja toisaalta b) hetkellisesti tilannekohtaisissa asioissa lain velvoittamana (Pelastuslaki 379/2011 ja Ilmansuojeluasetus 716/1982).

Pelastus- ja ilmansuojeluviranomaiset saattavat tilata selvityksen jostakin jo tapahtuneesta yksittäisestä tilanteesta. Tällaiset yksittäisiin tilanteisiin liittyvät lausunnot, joissa esimerkiksi

meteorologi tutkii yksittäisen hetken säätilannetta laitoksen datan ja ohjelmien pohjalta, eivät kuulu em. lainkohdissa mainittuihin julkisoikeudellisiin suoritteisiin vaan ne ovat 3 §:n mukaisia maksullisia suoritteita.

Pykälässä mainitut suoritteet ovat luonteeltaan julkisoikeudellisia, sillä Ilmatieteen laitoksella on niiden osalta tosiasiallinen yksinoikeus ja velvoitteet perustuvat Lakiin ilmatieteen laitoksesta (212/2018). (Valtion maksuperustelaki (150/1992) 3 § 1 mom. 2-kohta).

Suoritteen omakustannusarvoon lasketaan erilliskustannusten lisäksi osuudet yhteiskustannuksista. Ilmatieteen laitos hinnoittelee julkisoikeudelliset suoritteet tuote- tai tuntihintapohjaisesti. Tuntihinnoittelussa lasketaan suoritteen välittömään tuottamiseen arvioitu käytettävä tehollinen työaika ja työn suorittavien henkilöiden kuukausipalkka välilliset- ja yhteiskustannukset mukaan lukien. Julkisoikeudellisten suoritteiden kokonaisuus on kustannusvastaava (Valtion maksuperustelaki (150/1992) 6 § 1 mom.).

Julkisoikeudellisten suoritteiden asiakaskunta koostuu lähes yksinomaan turvallisuusluonteisista asiakkaista. Sotilasilmailussa Ilmatieteen laitos on solminut asiakkaan kanssa sopimukset, joissa hinnoittelun on sovittu perustuvan Ilmatieteen laitoksen soveltamaan sisäiseen laskentajärjestelmään. Sama pätee sopimusjärjestelyyn Väyläviraston kanssa. Viranomaissopimuksessa sovitaan suuresta palvelukokonaisuudesta mm. suoritteista, palveluista, hinnoista, toimitustavoista, tilauksista.

3 § Maksulliset muut suoritteet

Pykälässä määritellään Ilmatieteen laitoksen liiketaloudellisin perustein hinnoiteltavat suoriteryhmittä. Suoritteet toimitetaan asiakkaan tilauksesta tai ne pidetään asiakkaiden saatavilla.

Valtion maksuperustelain 7 §:ssä tarkoitettuja muita suoritteita, jotka Ilmatieteen laitos hinnoittelee liiketaloudellisin perustein, ovat:

- 1) sää-, ilmasto- ja meri- ja avaruussääpalvelusuoritteet, jotka tehdään tilauksesta;
- 2) tilauksesta tehtävät selvitykset, lausunnot ja tutkimukset;
- 3) Ilmatieteen laitoksen hallinnassa olevien tilojen käyttö;
- 4) asiakirjojen kopiointi, muu jäljentäminen ja lähettäminen lukuun ottamatta 2 momentissa tarkoitettuja kopioita ja tulosteita; sekä
- 5) asiakkaiden tilaamat tai heidän saatavinaan pidettävät muut erityispalvelut kuten konsultointipalvelut ja suoritteet, jotka eivät sisälly edellä oleviin kohtiin.

Suoritteita tehdään laajasti elinkeinoelämän tarpeisiin.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 34 §:n 2 momentissa tarkoitettua tiedon esille hakemisesta sekä saman lain 34 §:n 3 momentissa tarkoitettujen kopioiden ja tulosteiden antamisesta perittävistä maksuista päättää Ilmatieteen laitos ottaen huomioon, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 34 §:ssä säädetään.

Ilmatieteen laitoksen suoritteiden jako maksullisiin ja maksuttomiin perustuu valtion maksuperustelain (150/1992) 4 ja 5 §:ään. Pykälän 5 § mukaisesti maksuttomia ovat sellaiset Ilmatieteen laitoksen suoritteet, joiden tuottaminen ei kohdistu suoranaisesti yksittäiseen henkilöön, yritykseen eikä muutoin tarkoin rajattuun ryhmään. Käytännössä tämä merkitsee maksuttomuutta niissä perussääpalveluissa, jotka Yleisradion radioverkon tai internetin kautta tarjotaan kaikille kansalaisille. Vain vähäisiä kustannuksia aiheuttavat yleisluonteiset neuvonta-, ohje-, opastus- ja tiedotuspalvelut ovat maksuttomia. Samoin sää-, ilmasto-, lentosää- ja meridata sekä kansallisen sääennustemallin data ovat maksuttomia.

4 § Voimaantulo

VOIMAANTULO

Esitetään, että asetus tulisi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020 ja olisi voimassa 31 päivään joulukuuta 2021.